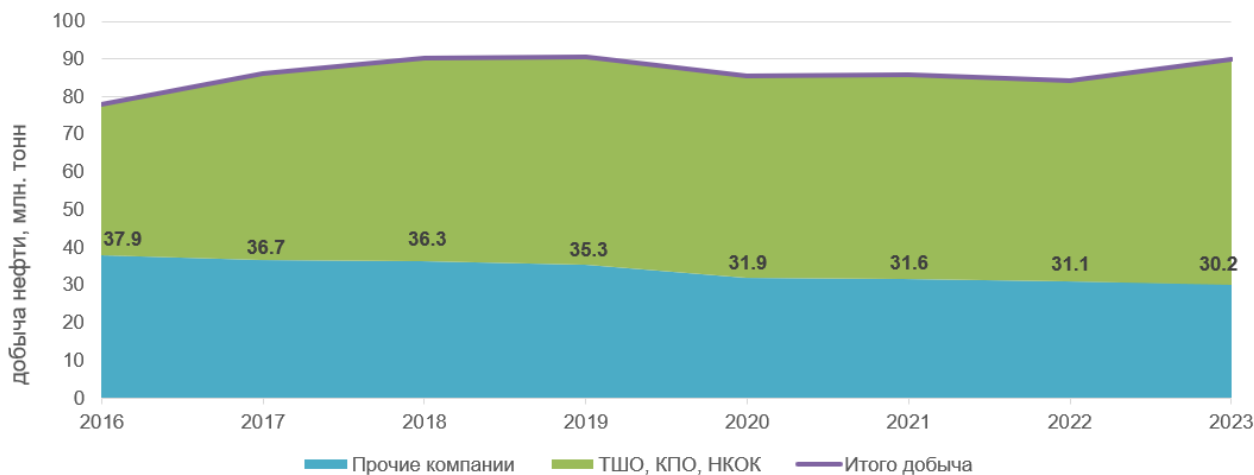

Салық жүктемесі - Құрмет тақтасы 2023

Кіріспе

Қазақстандағы мұнай өндіруші компанияларға салық жүктемесінің тақырыбы олардың жалпы салық түсімдеріндегі елеулі үлесін және жаңа Салық кодексіндегі күтілетін өзгерістерді ескере отырып, үлкен қызығушылық тудырады. Бұл мақалада жалпы салық режиміне (ЖСР) ерекше назар аударылады, өйткені 100-ге жуық мұнай өндіруші компаниялардың 90%-ы дәл осы режимде жұмыс істейді. Бұл компаниялар мұнай өндірудің жалпы көлемінің 31% қамтамасыз етеді, бірақ олардың ішкі нарыққа жеткізудегі үлесі 96% құрайды. ЖСР Қазақстан Республикасының Салық кодексі шеңберінде осы режим бойынша жұмыс істейтін компаниялардың салық міндеттемелерін реттейді, ал өнімді бөлу туралы келісімдер (ӨБК) және жақсартылған модельдік келісімшарттар (ЖМК) бойынша салық салу олардың өз талаптарымен реттеледі. Мемлекет пен мүдделі тараптардың ЖСР-ді жақсартуға әлі де уақыты бар, бұл салық саясатын өзгермелі экономикалық жағдайларға және мұнай өндіру секторынан айтарлықтай бюджет түсімдеріне бейімдеудің маңыздылығын көрсетеді. ЖСР бойынша жұмыс істейтін компаниялардан 1,5 трлн. теңге 2023 жылы ҚР бюджетіне түсті.

Дереккөз: ENERGY Insight & Analytics құрастырылды

Салық кодексі өзінің негізгі фискалдық функциясынан басқа — белгілі бір кезеңде республикалық бюджетті толықтырудан басқа, жер қойнауын пайдаланушыларды күрделі инвестициялар және геологиялық барлау арқылы өз бизнесінің әлеуетін арттыруға ынталандыруы тиіс екенін түсіну өте маңызды. Жоғарыдағы графикте көрнекі сурет көрсетілген: соңғы бірнеше жылда ЖСР бойынша жұмыс істейтін

компанияларды өндіру 20%-дан астамға қысқарды, жылына 38 млн тоннадан 30 млн тоннаға дейін. Сонымен қатар ӨБК бойынша жұмыс істейтін компанияларды өндіру ұлғайды. Осыған байланысты, бәлкім, қазіргі ЖСР жер қойнауын пайдаланушыларға бизнесті қолдау мен кеңейтуге көбірек инвестиция салу үшін ынталандыру бөлігінде пысықтауды талап етеді.

ЖСР сипаттамасы

Қазақстанда мұнай өндіруші компаниялар үшін ағымдағы салық режимі осы саладағы кәсіпорындардың қаржылық жүктемесіне айтарлықтай әсер ететін бірнеше негізгі салықтарды қамтиды (салық жүктемесі төлемдер мен салықтардың түсімге бөлінген сомасы ретінде есептеледі). Көмірсутектерді барлау және өндіру компанияларына қолданылатын негізгі салықтарға мыналар жатады:

Пайдалы қазбаларды өндіру салығы (ПҚӨС): бұл салық шикі мұнай, газ конденсаты және табиғи газ өндіруден алынады. ПҚӨС - бұл адвалорлық салық, оның мөлшерлемесі компанияның жылдық өндірісінің өсуімен артады. Қазақстаннан тыс жерлерге экспортталатын мұнай үшін ПҚӨС мөлшерлемесі ішкі нарықта сатылатын мұнайға қарағанда екі есе жоғары. Кейбір жағдайларда экономикалық жағдайы қолайсыз кен орындары үшін Үкімет ПҚӨС мөлшерлемесін төмендетуі мүмкін.

Экспорттық кедендік баж (ЭКБ): бұл баж ай сайын мұнайдың әлемдік бағасына байланысты өзгеріп отырады және оны Ұлттық экономика министрлігі белгілейді. ЕАЭО нарықтарына жеткізілімдер осы баждан босатылды. 2023 жылы бажды есептеу әдістемесінде, соның ішінде ресейлік Itals Blend мұнай бағасын қазақстандық KEBCO сортына ауыстыруды қоса алғанда өзгерістер болды.

Экспортқа рента салығы (ЭРС): бұл салық экспортталатын шикі мұнай мен газ конденсатының құнына қолданылады. Рента салығының мөлшерлемесі барреліне 50 АҚШ доллары деңгейінен бастап мұнай бағасының өсуімен артады және 32% жетуі мүмкін. ЭКБ-дан айырмашылығы, рента салығы ЕАЭО нарықтарына экспортқа да қолданылады.

Корпоративтік табыс салығы (КТС): ЖСР-ге сәйкес барлық компанияларға салық салынатын базаның 20% мөлшерінде КТС мөлшерлемесі қолданылады.

Үстеме пайда салығы (ҮПС): жер қойнауын пайдаланушы белгіленген нормативтерден жоғары алатын қосымша кірістерден алынатын салық. Салық салу объектісі ҮСП есептеу үшін айқындалған шегерімдер сомасының 25%-нан асатын таза табыстың бөлігі болып табылады.

S&P Global бағалауы бойынша Қазақстандағы ағымдағы салық режимі инвестициялық тартымдылығы төмен, бұл елдің көмірсутектерді барлау және өндіру саласындағы рейтингтерінде көрініс табады. KAZENERGY-дің 2023 жылғы Ұлттық энергетикалық

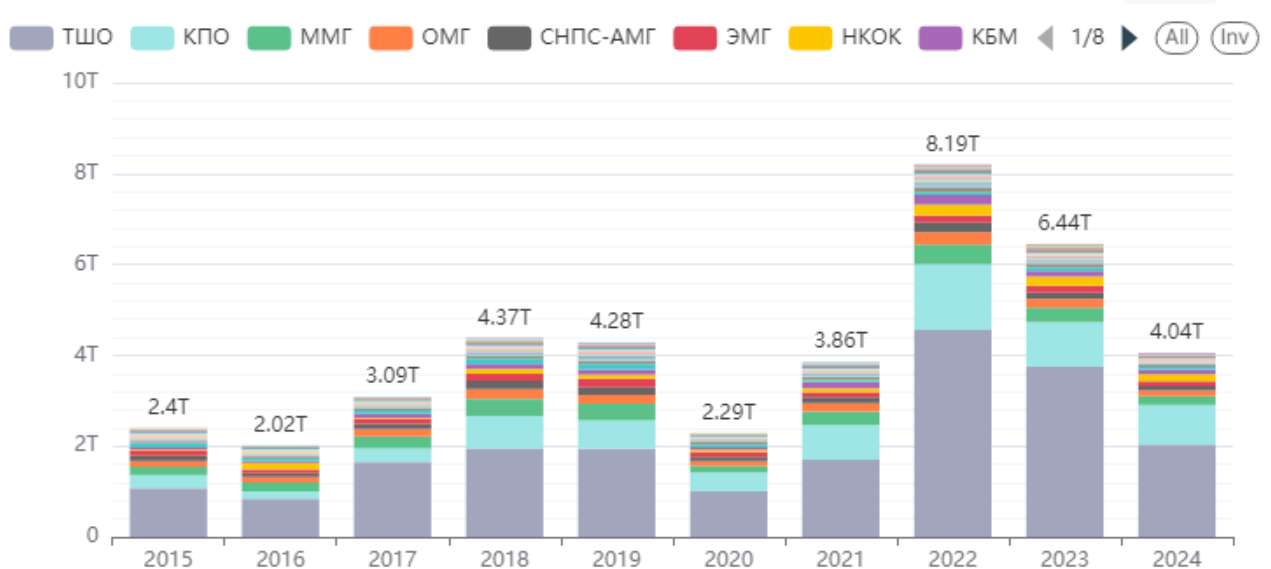
баяндамасының деректеріне сәйкес (ҰЭБ 2023), ел барлау мен өндіру үшін тартымдылық рейтингінде 112-ден 78-ші орында. ҚР Қаржы-салық ортасының көрсеткіші бойынша сол 112-нің 95-ші позициясында ғана тұр. Бұл мұнай өндіруге, әсіресе, рентабельділігі төмен кен орындарына инвестицияларды ынталандырмайтын жоғары салық жүктемесіне байланысты. Қазақстан Республикасының Үкіметі жетілген кен орындары үшін фискалдық ынталандырулар беруді және тақтатас мұнайын өндіру сияқты жаңа жобаларды әзірлеуді қоса алғанда, салық режимін оңтайландыру мүмкіндігін қарастыруда.

Сонымен қатар S&P Global-дың 2023 жылғы аптадағы талдауы Қазақстандағы ОӘК шарттары өндіруге жаңа инвестицияларды толық ынталандырмауы мүмкін екенін көрсетеді. Қолданыстағы келісімшарттар жергілікті мазмұнға қойылатын талаптардың анық еместігі сияқты проблемалық аспектілерді сақтайды. Бұл салықтар мен тұрақсыз жағдайларды қоса алғанда, инвесторларды тартуға кедергі келтіреді. Сондай-ақ компаниялардың қатаң әкімшілік талаптары мен міндеттемелері атап өтіледі, бұл жобалардың тартымдылығына теріс әсер етуі мүмкін.

2023 жылдың нәтижелері

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитетінің (ҚР ҚМ МКК) деректеріне сәйкес 2023 жылы мұнай өндіруші компаниялардан бюджетке түсетін түсімдер 6,44 трлн. теңгені құрады. Біздің талдауымызға 2023 жылы жалпы 87,3 млн тонна мұнай өндірген 50 ірі мұнай өндіруші компания енгізілді, бұл осы кезеңдегі Қазақстандағы жалпы мұнай өндірудің шамамен 97%-ды құрайды. Біздің талдауымызды жалғастыру үшін 97% қамту жеткілікті репрезентативті үлгі деп санаймыз.

Динамика поступления налогов по компаниям

Дереккөз: EXia Аналитикалық Платформа

Ескертпе: 2024 жылы 2024 жылдың қаңтарынан тамызына дейінгі кезеңдегі түсімдер көрсетілген

Еліміздің ірі мұнай өндіруші компаниясы - Теңізшевройл (ТШО) бюджетке төленетін төлемдер тұрғысынан сөзсіз көшбасшы болып табылады. 2023 жылы ТШО компаниясы Қазақстан Республикасының бюджетіне 3,7 трлн. теңге, бұл мұнай өндіруші компаниялардың барлық төлемдерінің 58%-ын құрайды. Мұнай өндіруші компаниялар арасында ТОП-10 салық төлеушіге Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг (КПО) 15% үлесімен, Маңғыстаумұнайгаз (ММГ) 5% үлесімен, НОРТ Каспиан Оперейтинг Компани (НКОК) 3% үлесімен және Өзенмұнайгаз (ӨМГ) 3% үлесімен кіреді. Топ-10 салық төлеушінің жиынтық үлесі барлық мұнай өндіру саласының 93%-ын немесе 6 трлн. теңгені құрады.

ТШО және КПО сияқты компаниялар абсолютті сандардағы ең ірі салық төлеушілер ғана емес, сонымен қатар салыстырмалы көрсеткіштер бойынша көш бастап тұрғанын атап өткен жөн. Бұл, әсіресе, өндірілген мұнайдың тоннасына төленген салықтарды қарастырған кезде байқалады. ТШО-ның он ірі мұнай өндіруші компаниясының ішінде 2023 жылдың қорытындысы бойынша тоннасына 130 мың теңгеге жуық салықтан бірінші орында тұр. КПО екінші орында тоннасына шамамен 81 мың теңгеден, ал одан кейін Каспий мұнай тоннасына 80,4 мың теңгеден келеді. Қалған компаниялар арасындағы айырмашылық онша маңызды емес, бірақ НКОК 11 мың көрсеткішпен ерекшеленеді. Қалған компаниялар арасындағы айырмашылық онша білінбейді, алайда НКОК тоннасына 11 мың теңге көрсеткішімен ерекшеленеді, бұл бұдан әрі баяндалған себепке байланысты. Төмендегі кесте ТШО-ның республикалық бюджет үшін салық төлеуші ретіндегі маңыздылығын тағы да атап көрсетеді, бұл туралы біз [«Теңіз әсері – 2033 жыл және одан кейінгі жыл»](#) атты алдыңғы мақаламызда толығырақ сипаттадық.

Компания	Тип контракта	Уплачено налогов в 2023, млрд. тенге	Добыча 2023, млн. тонн	Налогов на тонну, тыс. тенге/тонна
ТШО	стабилизированный контракт	3 746,4	28,9	129,7
КПО	СРП	980,2	12,1	81,3
ММГ	ОНР	319,9	6,2	52,0
НКОК	СРП	204,3	18,8	10,9
ОМГ	ОНР	198,9	4,9	40,8
ЭмбаМунайГаз	ОНР	146,7	2,7	53,9
СНПС-Актобемунайгаз	ОНР	134,8	2,7	50,4
Каражанбасмунай	ОНР	128,7	2,1	62,7
Казгермунай	ОНР	77,9	1,2	65,6
Каспий Нефть	ОНР	72,6	0,9	80,4
Прочие 40 компаний	в основном ОНР	427,0	7,0	61,1
ИТОГО	-	6 437,4	87,3	73,7
ИТОГО СРП/стаб. контракт	-	4 931,0	59,7	82,6
ИТОГО ОНР	-	1 506,5	27,6	54,7

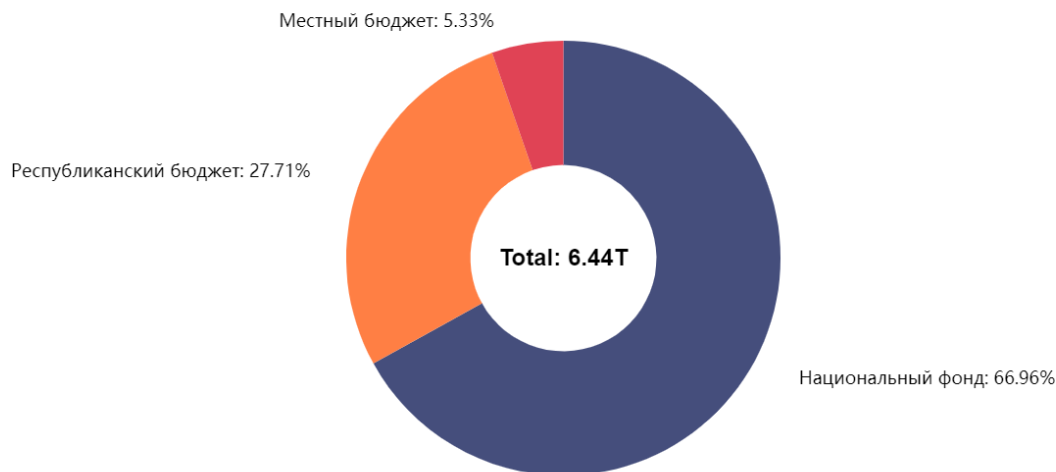
Дереккөз: ENERGY Insight & Analytics құрастырды

Түсіну үшін ҚР мұнай өндіруші компанияларынан түсетін жалпы салық түсімдерінің шамамен 2/3 (67%) ҚР Ұлттық қорына жіберілетінін, ал төрттен бірінен астамы (27%) Республикалық бюджеттің пайдасына бөлінетінін атап өтеміз. Қалған 6% жергілікті бюджеттердің пайдасына бөлінеді.

Разрез налоговых поступлений в бюджет

☰ 2

■ Национальный фонд ■ Республиканский бюджет ■ Местный бюджет

Дереккөз: EХia Аналитикалық Платформасы

Төмендегі кестеде 2023 жылға төленген салықтар мен салық жүктемесін көрсете отырып, кірісі бойынша Қазақстан Республикасының мұнай өндіруші топ-10 компаниясы көрсетілген. 2023 жылдың қорытындысы бойынша орташа (орташа өлшенген) салық жүктемесі салық режимдерінің барлық түрлері бойынша 29%-ын құрады, бұл ретте ӨБК/тұрақтандырылған келісімшарт (28%) және ЖСР (35%) режимдері арасындағы салық жүктемесі мәндерінің айырмасы 6%-ын құрайды. Көріп отырғаныңыздай, ӨБК/тұрақтандырылған келісімшарт және ЖСР бойынша жұмыс істейтін компаниялар арасындағы орташа салық жүктемесі салыстырмалы болып табылады. НКОК компаниясы ерекшелік танытады, оның салық жүктемесі небәрі 4% құрайды. Алайда, бұл уақытша құбылыс, өйткені компания жоғары салық жүктемесіне ауысатын көрсеткіштерге (триггерлерге) әлі жеткен жоқ. Триггерлерге жеткенде НКОК үшін салық жүктемесі шамамен 29% құрайды деп күтілуде, бұл шамамен ағымдағы салық жүктемесінің деңгейіне сәйкес келеді.

Компания	Тип контракта	Выручка 2023, млрд. тенге*	Уплачено налогов в 2023, млрд. тенге	Налоговая нагрузка 2023, %
ТШО	стабилизированный контракт	8 876,6	3 746,4	42%
НКОК	СРП	5 601,9	204,3	4%
КПО	СРП	3 230,2	980,2	30%
ММГ	ОНР	878,4	319,9	36%
ОМГ	ОНР	784,3	198,9	25%
ЭмбаМұнайГаз	ОНР	402,7	146,7	36%
Каражанбасмұнай	ОНР	419,8	128,7	31%
СНПС-Актобемұнайгаз	ОНР	424,9	134,8	32%
Каспий Нефть	ОНР	142,6	72,6	51%
Казгермұнай	ОНР	145,8	77,9	53%
Прочие 37 компаний**	в основном ОНР	1 073,6	414,6	39%
ИТОГО	-	21 980,8	6 425,0	29%
ИТОГО СРП/стаб. контракт	-	17 708,8	4 931,0	28%
ИТОГО СРП/стаб. Контракт без НКОК	-	12 106,8	4 726,7	39%
ИТОГО ОНР	-	4 272,0	1 494,1	35%

Дереккөз: ENERGY Insight & Analytics құрастырды

* НКОК және КПО бойынша компаниялардың жекелеген (шоғырландырылмаған) қаржылық есептіліктеріне сәйкес кірістер – ENERGY Insight & Analytics бағалауы.

** Үш компаниялар бойынша қаржылық есептіліктер ҚР Қаржы министрлігінің Қаржылық есептілік депозитарийі ресурсында орналастырылған жоқ, мақсаттары үшін талдау алынып тасталды.

Қазақстан Республикасының жер қойнауын пайдалануды басқарудың бірыңғай мемлекеттік жүйесіне (ББМЖ) жер қойнауын пайдаланушылар келісімшарттық міндеттемелерді орындау шеңберінде, оның ішінде ҚР бюджетіне төленген төлемдер бойынша есептерді ұсынады. Салықтар бойынша ақпарат өндіруші салалардың ашықтығы бастамасы (ӨСАБ) шеңберінде ББМЖ-да жарияланады және біз оны тұрақты негізде талдаймыз. Мәселен, 2023 жылы ҚР бюджетіне түсетін түсімдер сомасы ҚР ҚМ МКК деректері бойынша 50 ірі мұнай өндіруші компаниядан келіп түскен 6,4 трлн. теңгемен салыстырғанда ББМЖ деректері бойынша осы компаниялардан 5,8 трлн. теңгені құрады. ҚР ҚМ МКК мен ББМЖ арасындағы деректердің айтарлықтай алшақтығы ББМЖ-да 2023 жылы қаралған 50 мұнай өндіруші компанияның тек 38-і бойынша ақпарат бар екендігімен түсіндіріледі.

Салық түсімдеріне әсер ететін факторлар

2024 жылдың алдын ала нәтижелері

Мұнай өндіруден түсетін салық түсімдеріне әсер ететін негізгі факторларды түсіну республикалық бюджетті жоспарлау үшін аса маңызды болып табылады. Сонымен қатар, энергия бағасының жоғары құбылмалылығына байланысты трендтердің өзгеруін уақтылы тану және өзгертін кіріспе деректерді ескере отырып, бюджетке түзетулерді көрсету өте маңызды.

Бұл, әсіресе, мұнай-газ саласының басым рөлін ескере отырып, әсіресе салық түсімдері тұрғысынан біздің еліміз үшін өте маңызды. [«2024-2026 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 5 желтоқсандағы № 43-VIII ҚРЗ Заңына](#) сәйкес 2024 жылға 7,6 трлн. теңге мұнай өндіруші компаниялардан ҚР Ұлттық қорына түсетін салық түсімдері түрінде және ЭКБ түрінде жоспарланған. Бұл республикалық бюджет (ҚР Ұлттық қорынан трансферттерді есепке алмағанда) мен ҚР Ұлттық қорының кірістері сомасындағы саланың үлесі 2024 жылы 34% деңгейінде салынғанын білдіреді.

Алайда, жыл қорытындысы бойынша мұнай өндіруден нысаналы көрсеткіш 7,6 трлн. теңгеге қол жеткізбеу мүмкіндігі жоғары. [Республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерге](#) және 2024 жылғы 1 қыркүйектегі [Ұлттық қорға салықтар мен төлемдер түсімдері бойынша ақпаратқа](#) сәйкес 2024 жылдың бірінші жартыжылдығында мұнай өндіруден түскен түсімдер фактісі 3,7 трлн. теңге құрады, яғни жылдық жоспардың 49%-ы. Бұл 2024 жылдың соңына дейін қалған төрт айдағы жылдық жоспарды орындау үшін мұнай өндіруден түсетін салық түсімдері жылдың алғашқы сегіз айындағы түсімдерге тең болуы керек дегенді білдіреді. Мұндай сценарийдің шындыққа жанаспайтындығы ҚР Ұлттық экономика министрлігінде бағаланды, бұл 2025-2029 жылдарға арналған [ҚР әлеуметтік-экономикалық даму болжамындағы](#) (2-кезең) мұнай өндіруден түсетін түсімдер бойынша болжамды 7,6-дан 6,3 трлн. теңгеге дейін төмендетуде көрініс тапты. Министрліктің қайта қаралған болжамынан басқа, екінші

жартыжылдықта түсімдердің айтарлықтай өсуімен сценарийдің ықтималдығы туралы екі объективті қолайсыз фактор да айтылады.

Біріншіден, мұнай өндіруден түсетін түсімдер Brent баға белгілеулеріне қатты тәуелді, энергия тасымалдаушылардың әлемдік нарығындағы соңғы үрдістер кем дегенде жақын болашаққа оптимизм тудырмайды. Төмендегі диаграммада көріп отырғанымыздай, Brent бағасы сәуір айының басында биылғы жылдың шыңына жетті, содан бері төмендеу үрдісі байқалды. Энергия нарығындағы сақтықпен сентименттің негізгі себебі-АҚШ-тағы жұмыссыздық деңгейінің психологиялық деңгейден 4%-ға жоғарылауы, бұл әлемдегі ең ірі экономиканың рецессиясының жаршысы болуы мүмкін. J. P. Morgan аналитиктері 2025 жылы АҚШ-тағы рецессияның ықтималдығын [45% деңгейінде](#) деп бағалайды. Жұмыссыздық деңгейінің өсуіне жауап ретінде Федералды Резервтік Жүйе (ФРЖ) жақында 2020 жылдан бері алғаш рет [негізгі мөлшерлеменің төмендегенін жариялады](#). Қалай болғанда да ақша-несие саясатын жеңілдетудің АҚШ экономикасына оң әсері кейінге қалдырылады.

Brent Crude Oil Continuous Contract

ADD TO WATCHLIST

Дереккөз: marketwatch.com

Екіншіден, сонымен қатар ОПЕК әлемдегі ең ірі экономикалардың өсу қарқынының баяулауына байланысты мұнайға сұраныстың күтілетін төмендеуін ішінара теңестіру үшін мұнай өндіру жоспарларын түзетеді. «ОПЕК+» форматына өз еркімен қосылған ел ретінде Қазақстаннан белгіленген квота шеңберінде мұнай өндіруді төмендету бойынша өзіне алған міндеттемелердің орындалуы күтілуде. Өндірісті азайту факторы саладан түсетін салық түсімдерінің мөлшері үшін де қолайсыз болып табылады.

Талданып отырған компаниялар бойынша 2024 жылдың алғашқы 8 айында бюджетке түсетін түсімдер 4,04 трлн. теңгені құрады. Түсімдердің қарқынын ескере отырып және жоғарыда аталған факторларды ескере отырып, жыл нәтижелері бойынша мұнай өндіруші компаниялардан түсетін түсімдердің болжамы 6 трлн. теңге деңгейінде қалыптасуы мүмкін.

«Теңізшевройл» жобасының болашағы Қазақстанның экономикалық және стратегиялық мүдделері үшін маңызды. Үкімет пен инвесторлардың мүдделерін теңгерімді түрде ескеретін жаңа келісімшарт туралы келіссөздер жүргізу арқылы

Қазақстан Теңіз кен орнының елдің экономикалық өсуі мен дамуына ықпал етуін жалғастыратынына кепілдік бере алады. Жобаның табысы барлық тараптардың Теңіз кен орнынан түсетін пайданы әділ және тұрақты бөлуді қамтамасыз ете отырып, алдағы міндеттер мен мүмкіндіктерді шешу үшін бірлесіп жұмыс істеу қабілетіне байланысты болады.

Жаңа Салық кодексінде күтілетін өзгерістер

[Қазақстанның жаңа Салық кодексінде мұнай өндіруші компанияларға салық жүктемесін оңтайландыруға бағытталған елеулі өзгерістер күтілуде.](#) Негізгі өзгерістердің бірі ПҚӨС-ге салық жүктемесін ауыстыра отырып, мұнайға экспорттық баж салығын азайту болады. Бұл өзгеріс келесі екі жыл ішінде жүзеге асырылуы мүмкін.

ЭКБ төмендеуі және ПҚӨС ұлғаюы мұнай бағасын Ресей мен Беларусь сияқты Еуразиялық экономикалық одақ (ЕАЭО) елдеріндегі бағалармен теңестіруге мүмкіндік береді. Бұл өзгеріс мұнай мен мұнай өнімдерін шетелге әкетуді болдырмауға және жасанды тыйым салу қажеттілігін жоюға бағытталған. Өндіруші компаниялар ішкі нарықта жоғары баға есебінен ұтып ала алады, бұл бюджетке және Ұлттық қорға салық түсімдерінің ұлғаюына әкеледі. Бұл қосымша қаражат мұнай өнімдерінің бағасының өсуіне байланысты халықтың әлеуметтік осал топтарының өсіп келе жатқан шығындарын өтеу үшін пайдаланылуы мүмкін.

Бұдан басқа жетілген және таусылған кен орындары үшін ПҚӨС бойынша салықтық жеңілдіктерді жүйелеу жоспарлануда. Қазіргі уақытта компаниялар мұндай кен орындары үшін ПҚӨС мөлшерлемесін төмендету туралы жеке келісуге мәжбүр. Жаңа тәсіл барлық сарқылатын кен орындарына әмбебап қолданылатын баламалы мұнай салығын (БМС) енгізуді көздейді. Бұл салықты әкімшілендіруді жеңілдетеді және, әсіресе, Маңғыстау облысында, дебиті төмен кен орындары бар компаниялар үшін тапсырманы жеңілдетеді.

Бұл өзгерістер жаңа Салық кодексінде енгізілетіндігі күтілуде және 2026 жылдан бастап күшіне енетіндігі ықтимал. Мұндай шараларды енгізу мұнай компанияларының бәсекеге қабілеттілігін дәл арттыратындығына, Қазақстанның мұнай өндірісінің инвестициялық тартымдылығын арттыратындығына және елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ететіндігіне көз жеткізу қажет.

Қорытынды

Салық саясаты республикалық бюджетті толықтыру көзі ретінде ғана емес, сонымен қатар геологиялық барлау мен жаңа технологияларға инвестицияларды ынталандыру құралы ретінде де маңызды рөл атқарады. Бұл, әсіресе, жетілген және таусылған кен орындарында өндірісті қолдау немесе ұлғайту, сондай-ақ тақтатас майы мен газ, битуминозды мұнай сияқты қиын қорлары бар кен орындарын игеру үшін маңызды.

Жаңа инвесторларды тарту үшін тәуекелді геологиялық барлау жобаларына инвестициялар салу үшін тартымды жағдайлар жасау қажет, ал қолданыстағы жер қойнауын пайдаланушыларға салықтарды төлегеннен және міндеттемелерді орындағаннан кейін қайта инвестициялау үшін жеткілікті қаражатты сақтау маңызды.

Инвесторларға 2023 жылдың басынан бері ұсынылып келе жатқан қорлары қиын кен орындары үшін ЖМК түріндегі құрал Қазақстанның мұнай-газ саласының инвестициялық тартымдылығын арттыру үшін оң қадам болғанымен, S&P Global халықаралық рейтингтік агенттігі оның ірі инвестицияларды тартуға әсерін шектеулі деп бағалайды. ЖМК көзделген преференциялар барлау мен өндіруге халықаралық инвестицияларды табысты тартатын басқа елдер ұсынатын неғұрлым тиімді шарттар аясында жеткіліксіз болуы мүмкін.

Ұзақ мерзімді перспективада көмірсутектерге деген сұраныстың белгісіздігі, инвесторлардың осы секторға инвестиция салуға деген қызығушылығының төмендігі және энергетикалық ауысудың әсері сияқты қосымша жаһандық факторлар компанияларды жобаларды таңдауға мұқият қарауға мәжбүр етеді. Бұл маңызды мәселе, өйткені Қазақстан ОӘК-ні инвестициялар тарту үшін шешім деп санайды, ал S&P Global, оның пікіріне көптеген инвесторлар бағдарланған, бұл тәсілді басқаша бағалайды. Мүмкін, бұл мәселені қайта қарап, екі жаққа да сәйкес келетін теңдестірілген шешім табу керек шығар.

Қазақстанның мұнай өндіру саласында жинақталған проблемаларды шешу үшін жаңа Салық кодексінде жалпы салық режимін жаңарту қажет. Сондай-ақ ұлттық мүдделер сақталған, қоғам үшін шарттардың ашықтығы және инвесторлар үшін инвестицияларды қайтарудың ақылға қонымды кепілдіктерін жасау шартымен тәуекел-сервистік немесе тұрақтандырылған келісімшарттар (соның ішінде ӨБК) сияқты келісімшарттардың басқа нысандарын пайдалану мүмкіндігін қарастырған жөн.

«ЭНЕРГИЯ» аналитикалық орталығы

«ЭНЕРГИЯ» аналитикалық орталығы» ЖШС (ENERGY Insight & Analytics) [KAZENERGY қауымдастығы](#) мен [AppStream](#) IT-компаниясының бірлескен кәсіпорны болып табылады. Компания шешім қабылдаушыларға нарықтың жетекші ойыншылары туралы егжей-тегжейлі ақпаратпен неғұрлым маңызды салалық көрсеткіштерді талдауға және болжауға мүмкіндік бере отырып, Қазақстанның мұнай, газ және электр энергетикасы салалары үшін деректердің, аналитикалық ақпараттың және ұсынымдардың басым көзі болуға ұмтылады. Energy Insight & Analytics қызметі дәйекті кезеңдері бар аналитиканың бүкіл циклін қамтиды: сипаттамалық, диагностикалық, болжамдық және ұйғарушы аналитика.

Energy Insight & Analytics-тің негізгі құралы мен өнімі - бұл өзіндік бағдарламалық жасақтамасы - ашық бастапқы бағдарламалық жасақтама ретінде бағдарламалық жасақтама ретінде пайдаланудың нақты жағдайлары үшін деректерді анықтауға, оқшаулауға, пішімдеуге және тиімді ұсынуға арналған [EXia аналитикалық платформасы](#).